Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл
2-чи апрель,
байрым кюн.
№ 58 (18399)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Россей Федерацияны гражданларын 2010 жылда апрельде-июльда аскерге алыуну эмда аскерде чакъырыугъа кёре къуллукъ этген гражданланы аскерден эркин этиуню юсюнден

Россей Федерацияны Президентини

УКАЗЫ

«Къоруллауну юсюнден» 1996 жылда 31-чи майда чыгъарылгъан 61-ФЗ номерли, «Аскерде къуллукъ этерге борчлу болууну эмда аскер къуллукъну юсюнден» 1998 жылда 28-чи мартда чыгъарылгъан 53-ФЗ номерли федеральный законлагъа тийишлиликде **бегим этеме**:

1.2010 жылда 1-чи апрельден башлап 15-чи июльгъа дери Россей Федерацияны жыл санлары 18-ден 27-ге дери жеттен, запасда болмагъан эмда «Аскерде къуллукъ этерге борчлу болууну эмда аскер къуллукъну юсюнден» 1998 жылда 28-чи мартда чыгъарылгъан 53-ФЗ номерли федеральный законнга (андан ары «Аскерде къуллукъ этерге борчлу болууну эмда аскер къуллукъну юсюнден» деп аталгъан) тийишлиликде аскерге чакъырылыкъ гражданларын, битеу да 270600 адамны, аскерде къуллукъ этерге чакъырыргъа.

2.Аскерде къуллукъ этген болжалларын тауусхан солдатланы, матросланы,сержантланы бла старшиналаны «Аскерде къуллукъ этерге борчлу болууну эмда аскер къуллукъну юсюнден» Федеральный законнга тийишлиликде аскерден эркин этерге.

3.Россей Федерацияны Правительствосу, Россей Федерацияны субъектлерини толтуруучу власть органлары эмда аскерге чакъырыу комиссияла Россей Федерацияны гражданларын аскерге алыу бла байламлы ишлени тынгылы тамамланлыуларын жалчытыргъа борчлу этиледиле.

4.Толтуруучу властны федеральный органлары «Аскерде къуллукъ этерге борчлу болууну эмда аскер къуллукъну юсюнден» Федеральный законну Россей Федерацияны запасда болмагъан, толтуруучу властны олсагъ федеральный органларына бойсунгъан органлагъа бла организациялагъа къуллукъ этерге (ишге) алынгъан эмда аскерге алынырга борчлу болгъан гражданлары бла байламлы журуулар толтурууну жалчытырга керекдиле.

5.Бу Указ официальный халда басмаланнган кюнден кючюне киреди.

Россей Федерацияны Президенти Москва,Кремль. **Д.МЕДВЕДЕВ.**
2010 жылда 31-чи мартда, №399

Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы келечиси А.Х.Кажаровну 2009 жылда ишини юсюнден билдириуюню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бегим этеди:

Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы келечиси А.Х.Кажаровну 2009 жылда ишини юсюнден билдириуюн эсге алырга.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентин Председатели **ЧЕЧЕНЛАНЫ А.**

Нальчик шахар, 2010 жылда 25-чи мартда, №299-П-П

Налогла

Жумуш кёп болсада...

Налог службаны къайсысы да кесини ишин налог тёлеучюлени эсепге альудан башлайдыла, бек алгъа ала бла ишни къурайдыла. Аны тынгылы тамамлар ючюн а, хар жерде да энчи бёлюмле ачылгъандыла. Аланы магъаналыкъларын айтып ангылатырга окъуна къыйынды.

Россейни Федеральный налог службасыны КъМР-де 5-чи номерли районла аралы инспекциясында аллай бёлюмге Салихланы Марат башчылыкъ этеди. Юрист билими болгъан жаш налог законодательствону иги биледи, бир ненча жылны ишлеп, уллу сынау да жыйышдырыгъанды, ишни уста къурай биледи. Анахаланы Жаннет да ахшы специалистди, инспекцияны сынаулу ишчилеринден бирине саналады. Теммоланы Нюржан, Къужийланы Динара да кеслерини борчларын бет жарыкълы толтурадыла. Атмырзаланы Алим инспекцияда ишлеп башлагъанлы аллай кёп болмайды, болсада кесин иги жаны бла кёргюзталгъанды.

Бёлюмню жумушлары бек кёпдюе. Энчи предпринимательге къырал регистрация этиу жаны бла документлени алырга, берирге, адамланы бла предприятияланы,организацияланы эмда учреждениялану эсепге алырга, Реестрни бир къырал регистрин бардыырыргъа, налог эмда бухгалтер отчётланы, адамланы файдаларыны юсюринден шартланы жыйышдырыргъа керек болады.

Аладан сора да, бу бёлюм налог тёлеучюле бла бирге ала берген шартла тюз болгъанларына бла къалгъанларына тенглешдирип къарайды, налогла эм сборла жаны бла законодательствода болгъан тюрлениулени юсюринден билдиреди, тыш вопросла бла байламлы шартланы береди. Аны башха борчлары да бардыла, аланы коллектив, инспекцияны таматасы Байсолтанланы Расул айтханнга кёре, жетишимли тамамлайды, налогланы жыйыу бла байламлы борчну толтурагъа кесини тийишли юлюшын къошады, битеу бюджетлеге да ахча къошулуруна себеплик этеди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.
СУРАТДА:бёлюмню специалистлери.
Суратны автор алгъанды.

Алгъышлауда

Жигитликге эмда жигерликге - уллу багъа

Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген сыйлы ат аталгъаны бла байламлы КъМР-ни Президенти Арсен Каноковха кёп алгъышлау телеграммала келедиле.

РФ-ни Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасыны Председателини заместители Надежда Герасимова: «Ол сыйлы ат- шахарчыланы Ата журтубузну эркинлиги эм жалынчакъсызлыгъы ючюн кюрешге этген жигитликлерине берилген багъады», - деп чертгенди. Ставропольну бла Владикавказны архиепископу Феофан кесини телеграммасында Север Кавказда сермешлени Сталинград ючюн къазауатха тенг этгенди. «Улу Ата журт урушда халны тюрлендириуде Кавказ ючюн кюрешни магъанасы да андан аз тюйюл эди. Ол сермешле Нальчикни къабындыргъан эдиле, алай аты хорламы тарыхында къалырча этгендиле»,-деп белгилегенди ол.

«Нальчикни азатлай туруп бизни аскерчилерибиз бла командирлерибиз этген жигитлик эсибизде къаллыкъды эмда келир тёлюлеге чыныгъыулукъну, биогюлмеуню юлпюсю болгъанлай турлукъду»,- деп айтылады Къырал Думаны Къоруллау жаны бла комитетини председатели Виктор Заварзинни алгъышлауунда. «Къанлы урушну жылларында шахарны къоруллагъанла, къаты сермешле бардыгъ, айтып айтмазча уллу батырлыкъ, кишилик да этгендиле»,-деп чертиледи Къырал Думаны Жаш тёлюню ишлери жаны бла комитетини председатели биринчи заместители Сергей Белоконевни телеграммасында.

Къоншу республикаланы башчылары да алгъышлагъандыла Арсен Каноковну. Север Осетия-Аланияда эм аны ара шахарыны-аскер махтаулукъну шахары Владикавказда-жашагъанланы атларындан республиканы башчысы Таймураз Мамсуров нальчикчилеге кийик саулукъну болуурларын, мамырлыкъда тынч-ыракхат жашау этерлерин, жашнарларын сюйгенин билдиргенди. Ингушетийны президенти Юнус-Бек Евкуров: «Шёндюгю эм келир тёлюле Къабарты-Малкъарны Ата журтубузну азатлар ючюн жанларын берген жашларыны бла кёзыларыны кыйыйларын бир заманда да къайтараллыкъ тюйюлдюле»,-дегенди.

«Хорламны 65-жыллыгъыны аллында КъМР-де Уллу Ата журт урушну ветеранларыны барысына да этген жигитликлери эм батырлыкълары ючюн, уллу ыспас этгеними билдиреме. Халкъланы эслеринде къалгъан тарых магъаналы ишле регионланы араларында бир бирни ангылаугъа,огъурлу кюнсюу халланы кючлендириге себеплик этгенлей турсунла»,- деп айтылады Ставополь крайны губернатору Валерий Гаевскийни телеграммасында.

Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноков белгилегенича, Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген ат аталгъаны бла республиканы битеу халкъына уллу сый берилгенди, Нальчикни къоруулагъан ветеранланы кыйыйларына уа тийишли багъа бичилгенди. «Аскер жигитлигиз ючюн сизни аллыгъызда баш урама! Душманны хорлаугъа кыйын салгъан хар биригиз да бизни сюймеклигибизни,къайгъырыуубузну сезерча этер ючюн, къолбуздан келгенни арыкъ тюйюлбюз. Ветеранлагъа къайгъыруу республиканы башчыларыны,битеу жамааутыбызны да баш борчлары болгъанларын билигиз»,-дегенди республиканы башчысы.

Эсигизге салайыкъ: 25-чи мартда Россей Федерациясыны Президенти Дмитрий Медведев Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген атны атауну юсюнден Указгъа къол салгъанды. Ол сыйлы атха дагъыда Волоколамск, Брянск, Выборг, Дондагъы Калач шахарла да тийишли болгъандыла. Ала ол атха кёрюзтюлген 20 шахардан сайланнгандыла.

Екатерина ТОЛАСОВА.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

АПК

Финанс кризисге да къарамай

- Озгъан жыл къыралны бюджетинден бизни республиканы агропромышленность комплексине болушлукъгъа бек кёп ахча бёлюнгени бла айырмалы эди – битеу да бир миллиард 87 миллион сом ахча келгенди, ол а 2008 жылда келгенинден эсе 1,7 кереге кёпдю, деп билдиргенди КъМР-ни эл мюлк министрни орунбасарыны къуллугъун толтура тургъан Татьяна Сидорук.

Къырал болушлукъну 538 организацияла бла энчи предпринимательге эм жети мингден аслам эллиге алгъанды. Ахчаны асламысы уа, алгъынча кредит процентлени тёлеуге кетгенди - 487,1 миллион сом неда бюджет болушлукъну 55 проценти.

Субсидия кредитлени процентлери уллу болгъанына да къарамай, аланы шёндю эл мюлк товарла эм кеф этиучю ичиле чыгъарыучу предприятияла неда кеслерини энчи мюлклерин къурагъанла аладыла.

Гитче эм орталыкъ предприятияла, эпли-фермер мюлкге эм эл мюлк потребитель кооперативле уа субсидия кредитлеге алыкъса бек аз къатышадыла. Ала гитче мюлклени айнытыугъа бёлюнгген аллай кредитледен жаланда 90 миллион сом багъасын алгъандыла, къалгъан кредитле уа энчи мюлкле тутханлагъа кетгенди.

Сидорук озгъан жылда федеральный бюджетден элита урлукъла ёсдюрюуге алты миллион сом бёлюнгенин да айтханды, ол а, 2008 жыл бла тенглешдиргенде, 3,5 кереге кёпдю. Республиканы 89 эл мюлк товарла чыгъарыучуларына 1,2 минг тонна нартох, будай эм картоф урлукъла сатып алырга ахча болушлукъ этилгенди. Республиканы бюджет да алагъа къолдан келгенича ахча бергенд и.

Былтыр терек бахчачылыкъны бла жюзюмчюлюкню айнытыугъа энчи эс бурулгъанлай тургъанды. Сёз ючюн, кёпжыллыкъ битимлеге къараугъа ол жылда 2008 жылдан эсе юч кереге кёп – 61,4 миллион сом бёлюнгген эди, республиканы бюджетден да иги кесек ахча – 15,3 миллион сом. Къумалы малчылыкъны айнытыугъа да сезилирча болушлукъ этилгенди.

Эл мюлкге болушуну баш жолларындан бири - минерал семиртиучле альуда къоранчланы башын жабыуду. Ол мурат да 2009 жылда 36,2 миллион сом багъасы субсидияла берилгенди, аланы эл мюлк товарла чыгъарыучуладан 350-си алгъандыла. Андан сора да, эл мюлк товарла чыгъарыучуланы тирликлерни страхование этиуге 39,6 миллион сом ахча тёленгенди.

КъМР-ни Эл мюлк эм аш-азыкъ министерствосу элли урунгнганланы социальный болумлары игилендириуге дайым да къайгъыргъанлай турады. Сёз ючюн, ол ишге быллыр федеральный эм республикалы бюджетледен 200,6 миллион сом бёлюнгген эди. Алай бла кеслерини жашау болумларын 202 юйюр, ол санда 144 жаш юйюр эм жаш специалистле игилендиргендиле. Андан сора да, элледе газ тартыу, суу бла жалчытыу эм башха жумушла жаны бла да аслам иш этилгенди.

Сидорук айтханнга кёре, финанс кризисге да къарамай, быллыр агропромышленность комплексде иш хакъны ёлчемин сакълау бла къалмай, аны бир кесек кётюрюрге окъуна къолдан келгенди. АПК-ны предприятияларында иш хакъ тёлеу жаны бла борч жокъду. Инвестиция проектлени жашауда бардыруну хайырындан 2009 жылда элледе 1360 жангы ишчи жерле ачылгъандыла.

ЗУБЕЙИР улу Х.

ФЕСТИВАЛЬ

Урушха, терроргъа, наркотиклеге - къажау

Минги тауну тийресинде «Приэльбрусье – 2010» деген халкъла аралы таулыжа жыр фестиваль ачылгъанды. Жыр-спорт байрам РФ-ни наркотиклеге къажау кюреш бардыргъан Федеральный службасыны башчысы Виктор Ивановну бла Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноковну болушлукълары бла бардырылады. Ала эришиуледе хорлагъанларга кеслерини энчи саугъаларын тохташдыргъандыла.

Фестиваль, быйыл ол Уллу Хорламны 65-жыллыгъына жораланады, тёрели «Кавказ урушсуз эм терроросуз», «Спорт наркотиклеге къажау» деген атла бла бардырылады эм РФ-ни наркотиклеге къажау кюрешген Федеральный службасын, Москваны «ЧЕГЕТИЯ» тау - лыжа чыгъармачылыкъ клубун, «Эльбрустурист» ачыкъ акционер обществону бирикдиреди.

Россейни наркотиклеге къажау къырал комитетини башламчылыгъы бла быйыл фестиваль башха форма алгъанды: урушха, терроргъа, наркотиклеге къажау. Анга къатышханла Уллу Ата журт урушну кезиуюнде Элбрусну къоруулай жан бергенлени эсгертмесине гюлле салгъандыла.

«ЧЕГЕТИЯ» клубну вице-президенти, белгили бард Михаил Калининни айтханына кёре, фестивальны бащ мураты - спортну сюерге эм патриотизмге юйретиу, аны бла бирге россейли альпинизмни эм тау - лыжа спортну бешиги – Приэльбрусьяны атын айтдыруду.

Спорт-жыр байрам бёш кюн бардыряллыкъды. Ол заманны ичинде кеси жыларын айтханланы концертлери боллукъду, бери солургъа келгенлени араларында тау лыжаладан бла сноуборддан эришиуле бардыряллыкъдыла. Автор жырны эм тау лыжаланы тёрели байрамы 3-чю апрельде бошаллыкъды. Ол кюн гала-концерт боллукъду, «Миссе Приэльбрусье – 2010» конкурс бардыряллыкъды, Чегетден жанган факеле бла лыжалада учун тюшерикдиле. Эришиуледе хорлагъанла уа наркобаронну бодурхъусун кюйдюрлюкдюк.

Наталья МАРШЕНКУЛОВА.
КъМР-де РФ-ни УФСН-ни пресс-службасыны башчысы.

къыралда - дунияда къыралда - дунияда

Къоркъуусузлукъ Советни кенгеши

Дмитрий Медведев къыралны Къоркъуусузлукъ Советини кенгешин бардыргъанды. Анда Москвада, Дагъыстанда неда башха шахарлада бла элледе болсун, теракт лада жюолгъанланы барысыны юйюрлерине, ахлуларына ырысхы болушлукъла бири ёлчемде этилирге керекликни айтылгъанды. Кенгешде теракт ланы болдурмазлыкъ амалладан бирлери - контрольлукъ этиуню кючлеудю, вокзаллада, аэропортлада, метролада, темир жол станциялада, майданлада, шахарланы адамла кёп жыйылыучу жерлинде кече-кюн да ишлерик видеокамерла орнатыуду, поезлдеде, метрода, шахарла аралы жоллада жюрюген автобуслада не аз да ишекли болгъан адамланы документлерин тинтиудю, деген оюм айтылгъанды. Президентни къоркъуусузлукъну комлекс амалларын жарашдыруну эм жашауда бардыруну юсюнден Указы да къоркъуусузлукъну жалчытыуну юсюнденди.

Энтта да бир къанлы теракт

Дагъыстанны Кизляр шахарыны Московская орамында озгъан кюн эттенликде 8.30 сагъатда эки устройство чачдырылгъанды. Аланы хатасындан 10 адамны жашаулары юзюлгенлиге, ол санда 2 милиционер ёлгендиле.

Эттенликде милициянынкъыча жарашдырылгъан женгил машинаны тохтатырга эм документлерин тинтирге кюрешгенлеринде, анда болгъанла, автоматдан от ачып, ёлтюргендиле айтылгъан милиционерлени. Террористле андан сора да бир машинаны чачдыргъандыла, ол кезиуде 8 адам ёлгендиле, жаралы болгъанла 30 чакълыдыла.

«Биз аланы табарыкъбыз»

Россейни Президенти Дмитрий Медведев: «Москвада эм Дагъыстанда болгъан теракт бла банда къауумну ишлердиле, бизни абызыратырга, къоркъутургъа кюрешдиле. Мамыр адамланы жашаулары юзюлгенлерине жарсыйбыз. Биз аланы табарыкъбыз, жокъ да этерикбиз. Бандитле барысы да бир шайкадыла, къутургъан итледиле. Алай эсе, аланы къырмай къоярга жарарыкъ тюйюлдю», - дегенди.

Басмагъа **ХУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

Жангылыкъла

Ахшы башламчылыкъ

Хунерли сабийлени ачыкълай

Нальчикде Музыка театрда «Детская волна» деген ат бла ючсагъатлыкъ концерт бардырылгъанды. Анга жыйырма бёш жаш артист къатышландыла.

«Детская волна» - «Эльбрус-Арт» продюсер араны проектиди. Ол «Единая Россия» партияны регион бёлюмюню болушлугъу бла бардырылгъаны себепли концерге къаргъа республиканы интернат школларында окъуучанла да чакъырылгъандыла.

Араны башчысы Рузанна Жирикованы айтханына кёре, проект артистликге итиннген сабийлеге энчи школ боллукъду. «Биз анга къатышырга сюйгенлени кастингин бардырмагъанбыз, нек дегенде концертге тюшмей къалгъанлана жюреклери кыйыналлыкъ эди. Аны себепли кесибиз музыка школлагъа, культура юйледе дерслеге барып сайлагъанбыз биринчи концертибизге къатышырыкъланы.

Проект кёп заманнга созуллукъду, концертлени уа хар юч айдан бир къураргъа мурат барды. Кезилюсю май айда Жашил театрда бардыряллыкъды. Анга къоншу регионладан сабийле да къатышырыкъдыла. Рузаннаны айтханына кёре, келир заманда ала хунерли сабийлеге болушхан фонд ачар муратлыдыла.

АЛИЙХАНЛАНЫ Эвелина.

Чемпионатны дневнигги

Ляйсан Раянова алгъа кишини ычхындырмагъанды

Тау лыжаладан Россейни чемпионатыны ючюнчю кюнюнде - 31-чи мартда - тишириыла сланомда эришгендиле. Анга элли бир лыжачы къатышханды. Къыралны тау-лыжа спортдан эм сноуборддан федерациясыны пресс-атташеси Пётр Пархитько билдиргеннге кёре, биринчи сынап кёрюуде финишге бек алгъа уфачы Ляйсан Раянова жетгенди, аны ызындан турнирде Кемерово областьдан Елена Простева келгенди. Камчатканы келечиси Елена Яковишина ючюнчю болгъанды. Ксения Алопина да андан кёпге артха къалмай жетгенди. Элли бир лыжачыдан суулу къар жауа тургъанлай къыйын трассада биринчи сынап кёрюуден сора финишге отуз бешиси келгендиле.

Экинчи сынап кёрюуде «алтын» ючюн эришиу болмагъанды, алай, «кюмюш» ючюн сермеш къаты бардыгъанды. Ксения Алопина аламат, тюзюн айтханда уа – башхаладан эсе иги жетишим кёргюзтгенди эм Раяновадан жарым секундча терк болгъанды. Алай, битеулю хорламгъа ол аз эсе да, Ляйсан биринчи кезиуде иги да алгъа ычхынгнан эди, Елена Простеваны жетерге кёлунданн келгенди. Алай бла, Россейни чемпионатны «кюмюшю» Алопинагъа бла Простевагъа жетгенди. Алтын майдал бла Терс-Кёлдан Раянова кетерикди. Эки сынап кёрюуню да итогларына кёре да тишириыланы араларында сланомда финишге жаланда жыйырма жети спортчу жетгенди.

Хар дисциплинада эришиуледен сора спортчуланы саугъалаудача, гюлле бла белгилейдиле. Ол Россейни тау лыжаладан чемпионатындан тёреди. Бу ахшы адетни Элбрусда да бузмагъандыла. Майдалла бла кубокла уа спортчулагъа эришиу бошалгъан кюнде - 7-чи апрельде къууанч халда берилликдиле.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Энчи операция

Бек къоркъуулу аманлыкъчы жокъ этилгенди

2010 жылда 31-чи мартда республиканы право низамны сакълаучу органлары КъМР-де бандит къауумну аманлыкъчыларыны жолларын кесиу жаны бла энчи операция бардыргъандыла. Аны кезиуюнде уллу аманлыкъ этгени ючюн кёп замандан бери излеуде болгъан, 1970 жылда туугъан Т. право низамны сакълагъан органланы къуллукъчуларына сауут бла къаршы сюелгени, от ачхаы ючюн жокъ этилгенди. Милициядан, ФСБ-дан эм мамыр адамладан алайда адам ачымагъанды. Къаугъа болгъан жер тинтилгенде, «ТТ» керох эм «Гроза-02» травматика керох табылгъандыла.

Органлагъа белгили болгъанына кёре, 2009 жылда кюч структурала бир къауум аманлыкъчы къауумну жокъ этгенден сора, КъМР-де бандитлени таматасы А.Э. Астемиров Т-ны кесини орунбасарына салгъанды. Ол кеси да республиканы бандитлерин ахча бла жалчытыугъа башчылыкъ этгенди. Артдараккъда, республиканы энчи службалары 2010 жылда 24-чю мартда А.Э. Астемировну ёлтюргенден сора, ол КъМР-де бандит къауумну таматасына сайланнганды.

Ал жыллада уа Т. республикада дин-экстремист къауумну башчысы болуп тургъанды. Ол кёп заманны ичинде КъМР-ни жеринде битеу банда къауумланы бир оноугъа сыйыныярларын жалчытханды, Северр Кавказны аманлыкъчы къауумлары бла байламлыкъ жюрютюп тургъанды.

Аны бла бирге Т-ны башчылыгъында Къабарты-Малкъарда право низамны сакълаучу органланы къуллукъчуларына къажау кёп кере террорлукъ этилгенди. Башха тюрлю аманлыкъ ишледе аны кюйсюзлюгю кёрюннгенлей тургъанды.

Жыйылыу

Салыннган борчланы тамамларгъа тийишли юлюш къошаргъа

Бу юнледе КъМР-ни профсоюзларыны Федерациясыны Президиумуну жыйылыыу саулай профсоюз актив къатышып бардырылганды. Анда сёз КъМР-ни Президентини Къабарты-Малкъар Республикаы Парламентине Посланиясыны юсюнден баргъанды.

Федерацияны Советини председатели Пшикан Таов, жыйылыуну ача, Нальчикге Аскер махтаулукъну аты аталгъаны республиканы жамауатына уллу къуурн болгъанын белгилегенди. Андан сора ол Посланияда КъМР-ни социально-экономика жаны бла айныгыуну, культурасын ёсдюрюуню, адамланы жашау къолайларын игилендириую демергени программаларды, жоллары белгиленнгеллерини юсериндене айта, быллай шартланы юлгюге келтиргенди: республикалы бюджет орта эсап бла жыл сайын 30 процентге ёсгенди. Тёрт жылны ичинде алай бла аны ёлчеми 2,8 кереге кёп болгъанды эм 2010 жылда 20,4 миллиард сомгъа жетгенди.

Республика кёп жылланы ичинде Россейни улуу дотациялы регионларыны санындан биринчи кере кетиргенди. Арт тёрт жылны ичинде кёп жангы производствола хайырланылыргъа берилгенди. Арытыкъда аш-азыкъ промышленность, машинала ишлеу эм тюрсюнлю металлургия терк атламла бла айныйдыла.

Докладчы анданары республиканы жашауунда профсоюзла кеслерине тийишли жер табаргъа керек болгъанларыны юсюнден айтханды. Бек алгъа, дегенди ол, Профсоюзланы федерациясы, тийишли рескомла эм биринчи комитетле Посланияны жашауда бардырылырына басымлы юлюш къошаргъа, бек алгъа уа экономиканы модернизациялаугъа, предприятияланы хыйматлы ишлерлеине, бек жангы технологияланы эм жангы продукция чыгъарыугъа, энергия юсючени аялуу хайырланыугъа себеплик этерге тийишлидиле. «Биз санаторий-курорт комплексни, туризмни жангыртыуну эм айныгыуну къолгъа таукел алыргъа керекбиз. Бу затлада профсоюзланы федерациясыны да иелик юлюшю болгъанын унутмайыкъ», - деп чертгенди Пшикан Кесович.

Ол адамланы жашау болумларын игилендириуде ЖКХ-ланы къаллай уллу магъаналары болгъанынны юсюнден Посланияда шарт айтылгъанын чертгенди. Профсоюзла адамланы суу, газ, электроюч бла къаллай жалчытыныгъанларына кёз-кулакъ болгъанлай турургъа, РФ-ни Жашау журт кодексине бузукълукъ этилмезине контрольну ючлерге, коммунальный жумушла ючюн хакъны ёсе барыуун тохтатыуну мадарларын этерге борчлудула, дегенди. КъМР-ни Профсоюзларыны федерациясыны къайгъырыуу бла ол кёрюмдю 2009 жылда 22 процентден 18 процентге тюшгенин да билдиргенди.

Пшикан Таов Посланияда эл мюкнюю айнытыуну юсюнден айтылгъан сёзлеге артыкъда зс бургъанды: «Агропромышленность комплексде ишлегенлени профсоюзу, бютюнда бек федерация, Къабарты-Малкъарда жерни юсюнден законодательство тюрлендириу къаллай баргъаныны кёз турада тутханлай турургъа борчлубуз. Бек алгъа сюргю жерлени сатыуну жолун кесерге керекбиз. Кеслерине базынган, жерчилик бла бир тюрлю байламлыкълары болмагъан бир-бир предпринимательле сюргю жерлени бек мажалларгын къолларына эте барганлары элли урунгнганлы келир заманларына къоркъуу салгъанын унутургъа керек тюйюлбюз», - дегенди.

Ол дагъыда жыйылгъанланы эслерин республикада жашагъанланы транспорт бла жалчытыуну, муниципальный жолланы тап халгъа келтириую къаллай программалары болгъанларына эм ала жашауда къалай бардырылгъанларына, 2010 жылда тамамланырыкъ къурулуш ишлеге да бургъанды.

Айхай да, Посланияда айтылгъаныча, экономика къытлыкъны кезиуюнде урунгнганлы кыйынларына тийишли хакъ тёлеуню жалчытыу уллу ишледен бирлери болгъанын белгилей, докладчы адамлагъа социальный борчланы тёлеуде не аз да тыйгъыч болургъа жарамазлыгъын да эсгертгенди». Бек башы уа - адамланы ишден кетерирге тюше, аланы конституциялы эркинликлерин сакъларгъа не аз да уллу кёллю къараргъа жарамагъаныды. Быллай ишледе урунгнганланы сейирлерин къорууларыкъ, айхай да, профсоюзла болургъа керекдиле», - дегенди.

Жыйылыуда орталыкъ эм тыйгъы бизнесни айнытыуну проблемалары, жаш тёлю политика Посланияда магъаналы жерлени алгъанларыны юсюнден да юлгюге келтирилип айтылгъанды.

Республикада агропромышленность комплексде ишлегенлени профсоюзуну рескомуну председатели Чамал Бесланеев, Саулукъ сакълауда ишлегенлени профсоюзуну рескомуну председатели Ольга Яськова, къуруулуда ишлегенлени профсоюзуну рескомуну председатели Алексей Гоплачев эм башхала, жыйылыуда сёлеше, КъМР-ни Президентини Республиканы Парламентине тёрели Посланиясы халкъ мюлкню къайсы бёлюмюню да айныу жолларыны кюзгюсю болгъаны бла бирге ишлеть органланы эм министерстволаны бла ведомстволаны, организациланы, жамаауатны бирден тутуп хар бирини этер ишини программасыды, дегенди, аны жашауда алжаусуз бардырыргъа таукелликлерин айтханды.

Жыйылыу къарагъан вопроса кёре бегим къабыл этгенди.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАРНЫ АЛТЫН ЖУЛДУЗЛАРЫ

Тюзлюк хорламай къалмаз

Кабард Кардановну юсюнден хапарны аны саугъалау къагъытындан башлайыкъ: «Танк взводну командири, гвардияны лейтенанты Кабард Локмановичи Карданов 1-чи гвардиячы танк бригаданы 2-чи танк батальонуну къуумунда Туугъан журт ючюн сермешледе чыннты кишиликни эм жигитликни кёргюзтгенди. Аны взводу алгъа барыуну жалчытхан бёлюм бла бирге эди. Кесини къурч машиналары бла иги кесек алгъа кетип, лейтенант Карданов душманны тылына къутулгъанды эм гитлерчилеге кёп халеклик салгъанды.

1944 жылда 21-чи мартда танк взвод Козувка элге киргенди эм душманны топ-окъ керекле жюкленгген 20 арбасын гусеницала бла малтатханды. Ол сермешде Карданов немецлилени бир топларын, юч миномётларын жокъ этгенди. 30 чакълы солдатны бла офицерни къыргъанды.

Экинчи кюн, 22-чи мартда Карданов Тернополь областьда Трембовля деген жерге къутулгъанды. Алайда эки душман танкны, юч топну эм жыйырма солдатны жокъ этгенди. Ол кюн окъуна Сухослав эм Яблчак эллени тийрелеринде душманны артха кетип баргъан жюз автомашинасын тыйгъанды, эки топларын уятханды эм бир талай гитлерчи жаяу аскерчини къыргъанды.

Немецли аскер бёлюмлени уята, 23-чю мартда Карданов Серет суудан ётгенди эм биллмей тургъанлай Чертков шахарда фашистлеге чабыуун этгенди. Тёрт сагъатны уруш этгенди Карданов Чертковну орамларында гитлерчилени кеслери жюрюген артиллерия установкалары эм танклары бла. Ол душманны эки танкын, бир тобун, бир да зенит тобун уятханды, эки жыйырма чакълы солдатын бла офицерин къыргъанды. Бир жанында бугъуп тургъан «тигр» Кардановну маминасын кюйдюргенди.

Кабард жаралы болгъанды, алай таша жерден атхан фашист таннкны эслеп, аны да бузгъанды. Чертков ючюн барсын сермешледе Карданов жигитча жан бергенди. Немец-фашист аскерлеге къажау сермешледе этген кишилиги эм жигитлиги ючюн ол Совет Союзну Жигити деген атха тийишлиди». Бу къагъытха батальонну командири, гвардияны майору Вовченко 1944 жылда 27-чи мартда къол салгъанды.

Алай Кардановха Алтын Жулдузну орунуна Ата журт урушну 1-чи даражалы орденин берип кюйгенгъандыла. Нек? Не ючюн? Кардановну къыркъ тёртюнчю жылны март айыны юч кюнюнде этген жигитлигиз азмы болур эди анга ол аны берир ючюн?

Аскерде жюрюген тёреге кёре, Кардановха Совет Союзну Жигити деген атны атар ючюн, батальонну командирини кёргюзтююне кеслерини ыразылыкъларын дагъыда юч командир берирге керек эдиле: танк бригаданы командири, танк дивизияны механизацияланнган корпусуну командири эм танк армияны командующиси. Аладан ючюсю Кардонов Совет Союзну Жигити деген атха тийишли болгъанына шагъатлыкъ этгендиле.

Танк армияны командующиси Катуков бузгъанды ишни. Документте ол салыргъа унамагъанды ол. Баям, ишни башы башхада болгъан болур. 1944 жылда мартда малкъарлылана кёчюрююню зараны уа жеттен болурму?

Къабарты-Малкъардан болгъаны себепли анга тюз къарамагъанлары сёзсюздю.

Аны саугъалау къагъытыны «дайым жашагъан жерини адресси» деген графасында былай жазылыпды: «Къабарты-Малкъар АССР, Аушигер эл». Анасы малкъарлы тиширыу болгъаны да белгиленеди. Къаллай осал адет эди ол! Адамны кишилигине, жигитлигине, Туугъан журтну аллында къыйынына къайсы миллетден болгъанына кёре багъа бичиу.

1941 жыл. Кабард Аушигерде орта школну бошагъанлай, Полтавада танк училищеге киреди. Экинчи жылны декабрь айында уа, танкга минип, юйренирге угъай, уруш этерге чыгъады...

Ол кёп уллу сермешлеге къатышханды, не къыйын болумлада да кёлсюзюк этмегенди. Тамата къарындашы, лётчик-истребитель Кубати Кардановха Совет Союзну Жигитини Алтын Жулдузун бергенлерини хапарын эшитгенде, кёпю кёнгге кётюрюлгенди. Ол Кабардны немец-фашистуулаучуланы жерибизден къыстар ючюн, бютюн да къаты кюреширге кёллендиргенди. Жюреги къууана, къарындашына Кабард былай жазгъанды: «Алгъышлайма сени, санга къууанама, сени бла ётхемленеме, Кубати. Тамата къарындашымыча, сени бетинги бир заманда да жерге къаратмазгъа сёз береме».

Жаш танкчыны жигитлигини юсюнден билдиген архив къагъытланы заман саргъалтханды. Къалын къара чачлы, къара шинли, аны кесини жыл саны бла (анга жаланда 22 жыл бола эди) эсе акъыллы да, эсли да кёргюзтген сураты да мутхузуракъ болгъанды.

Эртте, кеч болса да, тюзлюк тохташдырылмай къалмайды. 1941-1945 жыллада Уллу Ата журт урушда немец-фашист уууучуларыгъа къажау юрешде этген кишилиги эм батырлыгъы ючюн Карданов Кабард Локмановичге Совет Союзну Жигити деген атны атауну юсюнден (ёлгенден сора) Указгъа 1990 жылда 5-чи майда Совет Социалист Республикаланы Союзуну Президенти М.Горбачёв къол салгъанды.

Басмагъа **КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий** хазырлагъанды.

МАГЪАНАЛЫ ИШ

«Бизде врачла бек усталадыла»

Бизни республикада аты айылгъан уста врач, медицина илмуланы доктору, профессор, КъМР-ни Саулукъ сакълау министерстволуну баш эксперти, КъМКъУ-ну медицина факультетини сабий ауруулла, акушерство эм гинекология кафедрасыны башчысы Жетишланы Рашид бу кюнледе сабийлени саулукъларына къарагъан «Авиценна» деген медицина ара ачханды. Биз, анга тюбеп, ара къалай ишлегенини юсюнден айтырын тилегенбиз.

- Биз сабийлеге къагъанакъылыкъларындан башлап юч жылны толгъунчу, энчи эс бируп къарайбыз, - деп башлайды Рашид Абдулович. - Нек дегенде ол жыл санда проблемалы ауруулары ачыкъларгъан, аладан бакъгъан да тынч болады.

Сабийни саулугъун тинте, бизны аны бир затын ачытып кыйынамайбыз. Ишибизде жаланда ультразвуковой тинтиу (УЗИ) амалны хайырланабыз. Анга деп энчи аппарат сатып алгъанбыз. Аны бла биз саусунуу мыйысын, жюрегин, къан тамырларын, богурдагъын, бюйреклерин, къысхасын айтханда, чархында битеу хар заты да не халда болгъанын билирге боллукъбуз. Башха УЗИ аппаратыбыз а, бирсилери бла тенглешдиргенде, мыйыны суратына къарап къойгъандан сора, баш сюекни ичинде къаныны басымын да ёнчелер онг беред.

УЗИ-ден сора спирамириянны да хайырланабыз. Ол неди десегиз, сабийни солуу органларын тинтиу. Аллай да энчи аппаратыбыз барды. Сабийледен сора, ауурлугъу болгъан тиширыуланы саулукъларына къарарыкъбыз.

Тинтиуле кёргюзтген затланы иги тинтип, анализ этип, багъыну тюз амалын тохташдырыгъан уста врач болмаса, багъалы аппаратдан хайыр жокъду. Аны себепли биргеме ишлергге эрттеден танығъан, кеслерин уста специалистлеча, таза ниетли адамлача кёргюзтген врачланы алгъанма. Мен сабийлеге педиатрча, неврологча, неонотологча къарайма. Арада нефролог, неонотолог, кардиолог да бардыла.

Бизде тинтиную ётгенлеге ауруудан багъыу амалны тохташдырыгъандан сора ол сау болуп къалгъынчы къарагъанлай турлукъбуз. Къолубуздан келмезлик зат болса уа, Москваны, Санкт-Петербургну ара клиникалары бла байламлыгъыбыз барды, КъМР-ни Саулукъ сакълау министерстволу бла бирге ары барыргъа болушурукъбуз.

Жалчытырыкъ жумушларыбызны багъаларыны юсериндене айтханда, аланы башхаладан учуз этерге юрешгенбиз. Проблемагъа кёре диагностика этдирип, врачдан толу ангылатыу рекомендацияла алыу 1-1,5 минг сомгъа жетеригди.

Адам, ачха ишлегенден сора, башхалагъа болушлукъ этерге да керекди. Аны себепли кёп сабийли юйюрлеге льготала боллукъдула. Мен республикалы сабий юйню патронажы бла кюрешеме да, анда тургъан ёксюзлеге хакъсыз къарарыкъбыз.

Ара Нальчикге Горький орамда, 74-чю юйде орналады. (400-жыллыкъны майданы). Саусузла приёмгъа 77-39-37 телефон номер бла сёлешип жазылыргъа боллукъдула.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.
Суратны автор алгъанды.

КъМР-ни Президентини почтасы

Къыяулу сабийлери болгъан юйюрге - фатар

2010 жылда 12-чи мартдан 26-сына дери КъМР-ни Президентини Интернет-приёмныйине (www.prezidentkbr.ru) 169 тилек келгенди. Аланы асламысы – 29 процент - жашау журтла бла байламлыдыла. ЖКХ бла байламлылары 23 процентдуле, письмоланы 17 проценти проектледиле эм предложениялады-ла. Тилек эттенлени 9 проценти саулукъ сакълауну эм ишге тохташыргъа кюрешгенлени тарыгъыуларыдыла, власть органлагъа тырман эттенле 6 процентни тутадыла, 4 проценти билим бериую юсюндендиле, КъМР-ни Президентине ыразылыкъларын билдиргенле уа 3 процент боладыла.

Ирина Бенько аны тилегине кёре терк оноу этгенлери ючюн республиканы башчысына эм Прохладный шахарны администрациясына жюрек ыразылыгъын билдиргенди. Бу тиширыу КъМР-ни Президентини сайтына тилек этген эди, анасы ичиучю болгъаны ючюн аны ауругъан жашына медицина болушлукъ этерге унамай тургъанларыны юсюнден тарыкъгъан эди. Прохладный шахарны администрациясыны башчысы Ю.Пархоменко эм саулукъ сакълауну «Прохладный-ни шахар больницасы» деген муниципальный учреждениясыны баш врачы А.Канцалиев анга терк болушлукъ этгендие. Энди саусуз стационарда кесине бакъдыра турады.

Нальчик шахарны Мусукаев орамыны жашау журтларыны биринде жашагъанла аланы арбазларында «Интернет-клуб» деген ат бла ачхагъа ойнаучу зал болгъанынны юсюнден Президентни сайтына жазгъан эди. КъМР-де Ич ишлени министерствосу, тинтиуле бардырып, залны ишин тохтатханды, протокол жазылгъанды, иш жарашдырыучу сюдге берилгенди.

Прохладна районну Советское элинден Аннета Житкова ол жашагъан кёп фатарлы юйге ремонт этилмей тургъанына жарсып письмо жазгъан эди. Жер-жерли администрацияны башчысы ол журтда жашагъанлагъа федеральный программаны чеклеринде юйге капитал ремонт этиллигин, алай этер ючюн, юйде жашагъанла ремонтха кетерик ачханы 5 процентин тёлерге керек болгъанларын ангылатханды.

Адамла ачха тас болур, ремонт да этилмез деп къоржъгъанларын билдиргендие. КъМР-ни Промышленность, отлукъ-энергетика комплекс эмда жашау журтларыны мюлк министерствосундан айтылгъан кёп фатарлы юйге ремонт этиу «2009 жылда КъМР-де кёп фатарлы юйлеге капитал ремонт этиуню бардырыуну» республикалы программасында болгъанын билдиргендие. 2007 жылда 21-чи июльда къабыл этилген «ЖКХ-ны тюрлендириуге себеплик этиую фондуну» юсюнден 185-чи Федеральный законда айтылгъанына кёре, капитал ремонтха къоратыллыкъ ырысхыны 5 процентин кёп фатарлы юйде жашагъанла тёлерге борчлудула. Юйню башына, ал жанына, инженер сетьлерине программаны тийишлиликде ремонт этерге, анда жашагъанла берген 5 процентни да къошуп, 2218.988 минг сом къоратылгъанды. Шёндюге дери юйге толусунлай капитал ремонт этилип бошалгъанды.

Нальчикге жашагъан Сусанна Тхагапсова кыйын жашау журт болумларыны юсюнден тарыкъгъан эди. Къыяулу сабийле бла ол общежитде жашап тургъанына жарсып письмо жазгъан эди. Жер-жерли администрацияны башчысы Залимгери Хагасовну билдиргенине кёре, С.Тхагапсованы юйюрюне Профсоюзная орамдагъы кёп фатарлы юйде ючюн отоулу фатар берилгенди.

КъМР-ни Президентини «Антикоррупция телефон ызы» да кечекюн да тохтаусуз ишлейди. Аны телефонлары быладыла: 47-17-79, 47-32-56. Айтылгъан кезиуню ичинде бу телефонла бла адамла 22 кере сёлешгендиле.

Энчи алып айтханда, Нарткъала шахардагъы ЖЭУК «Жилсервис» ООО-ну ишчилери алагъа иш хакъны бермей тургъанларыны юсюнден билдирген эдиле. КъМР-де Урнуугну кыырал инспекциясы контроль тинтиулени бардырыгъандан сора «Жилсервисде» ишлегенлеге 828 минг сом ёчмедик ишлери иш хакъ толусунлай тёленнгенди.

Огъурлу иш

Пенсиялагъа - къошакъ, ветеранлагъа - ахча саугъа

Жыл санлары жетип солургъа чыкъгъанланы урунуу пенсиялары страховой кесеклерине эм юйню тутхан адам ауушхандан сора берилиучю пенсиялагъа 1-чи апрельден башлап 6,3 процент къошуллукъду. Алай бла, жыл санлары жетип, солургъа чыкъгъанланы орталыкъ айлыкъ пенсиялары 8180 сомгъа жетерикдиле.

Социальный пенсиялагъа уа 8,8 процент къошулукъду, алай бла ала орта эсап бла 4611 сом боллукъдула. 1-чи июльда социальный пенсияланы дагъыда 3,5 процентге ёсдюрюргe план барды. Андан сора да, ай сайын тёлениучю ахчала да 10 процентге кёбейтилликдиле.

Бу 2010 жылда пенсияланы экинчи кере кёбейтиудю. 1-чи январьда ала пенсиялагъа эркинликлени советлени заманында алгъанлары тергелгенлерини хайырындан кёбейгендиле. Ол къошакъла 1090-шар сом болгъандула. Аскерде къыяулу болгъанланы пенсиялары да орта эсап бла 1715 сом къошулгъанды, Уллу Ата журт урушу ветеранларыны пенсиялары уа 1855-шер сомгъа кёп болгъандула.

Къошакъладан сора да, пенсиялары жашау этиую регионлада тохташдырылгъан бек аз ёлчемлериндан аз болсала, пенсиялагъа не федеральный бюджетни эсебинден неда регионланы бюджетлеринден къошадыла. Шёндю социальный къошакъланы 5 миллион адам алады. Федеральный социальный къошакъланы 67 субъектде 2,7 миллион адам алады (536 омдан баштап 1547 сомгъа дери).

Дагъыда эсигизге салайыкъ, Уллу Ата журт урушда Хорламны 65-жыллыгъын байрамлау бла байламлы РФ-ни Президентини энчи Указы бла Пенсия фондну Уллу Ата журт урушну къыяулуларына бла ветеранларына, фашистле эм алана союзниклери Уллу Ата журт урушну кезиуюнде къурагъан концлагерледе, геттолада эм башха аллай жерледе кюч бла тутулуп тургъан, ол кезиуде жыл санлары жетмегенлеге, Финляндия бла урушда, Уллу Ата журт урушда, Япония бла урушда ёлген аскерчилени юй бийчелерине эм Уллу Ата журт урушха къатышханлагъа къошакъ халда 5000-шер сом; тылда 1941 жылда 22-чи июньдан баштап 1945 жылны 9-чу майына дери 6 айдан аз болмагъан заманны ишлегенлеге (СССР-ни территориясыны душман болжаллы 65 жылда Уллу Ата журт урушда тургъан жерлеринде ишлегенлерин санамай), Уллу Ата журт урушну кезиуюнде таза жюреклли урунгран, орденге эм майдалла бла саугъаланнган гражданлагъа, нацист концлагерледе, тутмакълада эм геттолада ол кезиуде жыл санлары жетмей тутулуп тургъанлагъа 1000-шер омдан аз болмагъан ахча берилликди. Байрамгъа жораланнган бу ахчала апрельни пенсияларына къошулуп берилликдиле.

Андан сора да, Правительство 1-чи апрельден страховане этилген адамланы пенсия капиталларына 14,27 процентге къошаргъаден бегим этгенди. Пенсия фондда бизге айтханларына кёре, сёз алыкъа пенсиягъа чыкъмагъан адамланы юсеринден барады. Аланы боллукъ пенсиялары да кёбейе барырыгъа керекдие да! Аллай индексация жыл сайын бардырыладыла. Коэффициент эсеплеу бла пенсияланы озгъан жылдагъы страховой кесеклери да индексациялянырыкъдыла.

«Российская газетадан» алынын басмаланады.

Конкурс

Къазанда республиканы кёргюзтюрюкдю

«Ёзденланы тукъумну тарыхы» деген тинтиу иши бла Тырнаууз ну 2-чи номерли школуну 10-чу классыны окъуучусу Уяналаны Зайнаф кёп болмай Нальчикде бардырылгъан «Моя родословная» деген конкурсха къатышханды. Къызны ары историядан устазы Трамланы Аминат хазырлагъанды. Конкурсха уа бек кёп сейир ишле кёргюзтюлген эдиле.

Аладан эм игилерин сайлагъан жюриге Окъуучуланы илмутехника чыгъармачылыкъларыны республикалы арасыны халкъ чыгъармачылыкъ бёлюмюню таматасы Нурби Апанасов башчылыкъ этгенди. Алай бла битеу конкурс ишледен ала Зайнафныкъын бек игиге санагъандыла эм биринчи даражалы диплом бла саугъалагъандыла.

Конкурсха хазырланыу а тынч иш тюйюл эди. Аны жазар ючюн, Ёзденланы тукъумну юсюнден кёп архив материаллагъа къараргъа, тукъум таматала бла тюбеширгe да тюшгенди. Ол ишде айтылгъаннга кёре, бу тукъумну юсю бла къарачайлыланы бла малкъарлыланы тарыхлары къаты байлашып болгъаны кёргюзтюледи. Биогонлюкде аны ногъайылада, оруслулада, къабартылыларда эм горжюлюеде да жуукълары кёндюле.

1990 жылдан бери Ёзденлары Къарачайда эм Эльрус районда тюбешиулерин бардыргъанлай турадыла. Тукъумну таматалары школну алтын майдаллагъа бошагъан жашлагъа бла къызларгъа грантла берген энчи фонд къурагъандыла.

Битеу ол затланы юсериндене Зайнаф кесини конкурс ишинде тынгылы хапарлайды. Аны бла таулу къыз «Моя родословная» конкурсы Къазан шахарда ётерик Битеуроссей кезиуюнде республикабызны кёргюзтюрюкдю.

Анатолий ТЕМИРОВ.
СУРАТДА: Уяналаны Зайнаф.

УВД-ны БИЛДИРИУЮ

Лада-приора уручуланы кесине тартады

Арт кезиуледе Нальчикде автомашиналаны урлау эм сюрюп кетиу кёп болгъанды. Жангыз бир ийыкъны ичинде жети автомашина сюрюлгенди.

Кризисге да къарамай, автомашиналары болгъанланы саны ёсе барады. Алагъа суукъ къол жетдиргенле да кир ишлерин кече, кюн демей этедиле. Уручула артыкъда ВАЗ-2110, 2112, 2114, Лада-Приора маркалы автомашиналагъа кёз атадыла. Жылны башындан бери урланнган 31 автомашинадан жаланда 3-сю тыш къыраллыды.

Тинтиуле кёргюзтгенлерине кёре, транспорт асламысында кафелени, ресторанланы, тюкенлени, театрланы къатларындан кёп урланады. Уручула быллай амалны кёп хайырланадыла: автомашиналаны эшигини мияласын сындырып, ичине алай киредиле. Аны себепли:

- не аз заманнга кете эсегиз да, автомашинагъызны киритин салмай, эшиклерин, терезелерин, багажнигин, капотун этмей алайдан узаймагъыз, бютюнда бег а ачхычны киритни юсюнде къоймагъыз;

- транспортну ичинде сумкагъызны, багъалы затларыгъызны, ачхагъызны, документлеригизни къоюучу болмагъыз;

- автомашинагъызны салыр жерни да сайлай билигиз, ол сизге туура жерде болсун, кече жарыкъ жерге салыгъыз. Аллай онгутъуз жокъ эсе, ууруугъурак жерде къалауур болгъан жер табыгъыз.

Нальчикде ич ишлени управлениясы автотранспортну иелерине ала сакъ болурларын эсгертеди. Автомашина урлау бла байламлы аманлыкъ этилгенин билген болса, бу телефонлагъа сёлешиирге тилейди: 77-05-74, 49-46-02 эм ышнаныулукъну бу телефонларына: 74-07-33, 49-47-34 неда 02.

Ол тюрлю машарты билдиргенни аты жашыырынлай къаллыгъына сёз беребиз.